

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
Guidelines for The Development of Secondary Education – Student Support
System in Small School Under The Office of Nan Educational Service Area

พิชญ์ภูมิ ใจสุขสันต์
Pitcharpoom Jaisuksan
อาภาพรรณ ประทุมไทย
Arpapun Pratoomthai
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 66204749@up.ac.th

Received: 15 March 2025; Revised: 29 April 2025; Accepted: 9 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบเชิงผสมผสาน เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 166 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีผลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการบันทึกข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านอย่างเป็นระบบ การคัดกรองนักเรียน สถานศึกษามีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา การส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการและกิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญห สถานศึกษามีนโยบาย แบบแผน กฎ และข้อปฏิบัติที่ยึดหยุ่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aims to 1) Study the operational conditions of the student care and support system in small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office. 2) Explore guidelines for implementing the student care and support system in small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office. This study employed a mixed-methods approach. For the quantitative aspect, the sample consisted of 166 government teachers from small-sized schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2024, selected through simple random sampling. For the qualitative aspect, the participants included 5 school administrators from small-sized schools under the same office who had received recognition for outstanding student care and support systems in the academic year 2024. These were selected using purposive sampling. The instruments used for data collection included questionnaires and interview forms, with a content validity range of 0.67 – 1.00 and a reliability coefficient of 0.83. Data were collected by the researcher. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and content analysis.

The findings showed that

1) The overall operation of the student support system in small schools under the Nan Secondary Education Service Area Office was rated as high.

2) Guidelines for Developing a Student Support System in Small Schools under the Nan Secondary Educational Service Area Office Knowing Students Individually: The school uses technology to systematically record information from home visits. Student Screening: The school uses an online platform to categorize students into three groups: regular, at-risk, and problematic students. Promotion and Development: The school promotes and develops students academically and through a variety of activities to meet their individual needs. Problem Prevention and Resolution: The school has policies, guidelines, rules, and flexible practices that consider individual differences when implementing student problem prevention and resolution measures. Student Referral: The school refers students both internally and externally, always prioritizing the best interests of the students.

Keywords: Development strategies, student support system, small schools

บทนำ

สภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยโดยตรง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยที่ได้รับแนวคิดและกระแสนิยมจากต่างชาติ เข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อ ติดเกมส์เล่นการพนัน มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อารมณ์ก้าวร้าว และการทะเลาะวิวาท เป็นต้น ในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองและในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เป็นกระแสนิยมจากต่างชาติ สื่อที่ล่อแหลมและการพบปะผู้คนที่หลากหลายในโลกออนไลน์ จะส่งผลกระทบต่อตัวของเด็กและเยาวชน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกที่จัดเตรียมไว้เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการเรียนรู้ของนักเรียนและมนุษย์สัมพันธ์ทางสังคมที่ดีในระหว่างการศึกษา เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นขั้นตอนที่ครูเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียนแต่ละคนเนื่องด้วยสภาพการดำเนินชีวิตในแต่ละครอบครัว การปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ที่ได้รับมาจากครอบครัวมีความแตกต่างกัน ครูที่ปรึกษาจึงต้องทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น 2) การคัดกรองนักเรียน เป็นขั้นตอนพิจารณาข้อมูลส่วนตัวนักเรียนจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับพิจารณาข้อมูลสอดคล้องกับเกณฑ์ของสถานศึกษาโดยอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติกลุ่มที่ 2 กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีความประพฤติเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น พฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลการเรียนมีการตกต่ำ กลุ่มที่ 3 กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนกลุ่มที่มีความประพฤติมีปัญหาชัดเจน ก่อให้เกิดผลเสียต่อดำเนินชีวิตของตนเองหรือต่อผู้อื่น 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน เป็นขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนทุกคนของครูที่ปรึกษาจากการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความถนัดและสิ่งที่นักเรียนชอบ เพื่อส่งเสริมในการปรับปรุงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นขั้นตอนการแก้ไขปัญหาลดและปรับปรุงพฤติกรรมสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาต้องโดยต้องรับผิดชอบงานการป้องกันและการแก้ไขปัญห จะทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีศักยภาพตรงตามเกณฑ์ของสถานศึกษาต่อไป 5) การส่งต่อนักเรียน เป็นขั้นตอนส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานเฉพาะด้านเพื่อดูแลแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เนื่องจากในบางกรณีมีปัญหาที่มีความซับซ้อนในการช่วยเหลือหรือดำเนินการช่วยเหลือแล้วนักเรียนไม่มีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น จึงต้องส่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นักเรียนจึงจะได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและครอบคลุมถึงปัญหา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

ระบบดูแลช่วยเหลือของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่วนใหญ่นั้นเป็นสถานศึกษาห่างไกลความเจริญ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์และชนบท ทำให้การทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นเกิดปัญหาโดยเฉพาะการเยี่ยมบ้านซึ่งมีพื้นที่ห่างไกลจากสถานศึกษาเข้าถึงได้ยาก การใช้เทคโนโลยีในการติดตามผู้เรียนไม่สามารถใช้งานได้อย่างครอบคลุม การพักอาศัยของนักเรียนซึ่งอยู่กับผู้ปกครองซึ่งมีอาชีพค้าหรือการค้า ปัญหาสุขภาพจิต ทำให้เกิดปัญหาที่ยากต่อการควบคุมได้ซึ่งส่งผลให้การเรียนประสบปัญหาและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่วน, 2567)

จากปัญหาดังกล่าวในช่วงวัยรุ่นของนักเรียนและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียนได้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องด้วยสถานศึกษาขนาดเล็กมีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงนักเรียนจากการเยี่ยมบ้านที่ห่างไกลจากสถานศึกษา การเก็บข้อมูลเชิงลึกของนักเรียนที่ไม่ครอบคลุมทำให้ไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมีการประชุมวางแผนในการกำหนดนโยบาย ขอบเขตงาน ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 291 คน (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น , 2566) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีด้วยกัน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating Scales)

1) ศึกษาวัตถุประสงค์งานวิจัยและศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น นำมาปรับปรุงและสร้างแบบสอบถามขึ้นใหม่ภายใต้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อตรวจพิจารณาและขอข้อเสนอแนะ

2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาการใช้ถ้อยคำ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3) นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00 และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าเท่ากับ 0.83

5) จัดทำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการ ดังนี้

3.1) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงข้าราชการครูของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยให้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามผ่าน Google form

3.2) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามได้จากกลุ่มตัวอย่างมาจัดทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืนมา นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำข้อมูลเข้าโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 41 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 คน โดยการคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ รูปแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างด้วยกัน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการ ดังนี้

นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากงานบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการศึกษา สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ประสานงานกับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่สัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในระยะเวลาที่เหมาะสม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบตามที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อได้ไปสัมภาษณ์แล้ว จึงถอดบทการสัมภาษณ์โดยการถอดการบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ จัดกลุ่มข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

1) หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงนำมาถอดเทปแบบคำต่อคำ ผู้วิจัยได้อ่านบทสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลังจากอ่านบทสัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยจัดประเด็นย่อยมารวบรวมเป็นกลุ่มเรื่องเดียวกัน เพื่อสรุปประเด็นหลัก (Theme)

2) นำข้อมูลแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	ข้าราชการครู n = 166		ระดับสภาพ การ ดำเนินงาน	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.51	0.60	มากที่สุด	2
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.39	0.65	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.39	0.61	มาก	4
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.52	0.52	มากที่สุด	1
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.40	0.64	มาก	3
รวม	4.46	0.56	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 5 ด้าน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ที่มีผลงานระบบช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2567 ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมิน มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ซึ่งเป็นการให้นักเรียนบันทึกข้อมูลตัวนักเรียนเอง ครูบันทึกข้อมูลนักเรียน และผู้ปกครองบันทึกข้อมูลนักเรียน ซึ่งจะสามารถทำให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ดีขึ้น 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จาก แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่ เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทาง

กีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรม
อักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กผ้า จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ 4)
ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่
ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้องสภา
นักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้ใจ ซึ่งครู
สามารถสอบถามสิ่งที่นักเรียนต้องการได้จึงจะดำเนินการทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการและไม่เกินขอบเขตของ
ความเป็นครู สถานศึกษามีการเชิญวิทยากรภายนอกเช่นตำรวจ ทหาร พระและหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง
ๆ เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียนในด้าน พิชัยยาเสพติด ระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรมและแนวทางในการ
ดำเนินชีวิต 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษามีการส่งต่อนักเรียนทั้ง 2 รูปแบบคือ 1. ส่งต่อภายในโดยส่ง
ให้กับครูฝ่ายแนะแนว กิจกรรมนักเรียน หรือครูฝ่ายปกครอง 2. การส่งต่อภายนอกโดยส่งต่อให้กับหน่วยงาน
ภายนอกสถานศึกษา และมีการติดตามผลบ่อยครั้ง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนมากที่สุดทั้งทางด้าน
การเรียนและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น**

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีการกำหนดนโยบายแบบแผน ขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน
ครอบคลุมต่อการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้าน
ป้องกันและแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีการนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาช่วยในการ
ดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถรวบรวมข้อมูลนักเรียนไปวิเคราะห์สภาพปัญหาได้ 3 รูปแบบ
คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาจะต้องได้รับการช่วยในด้านป้องกัน
และแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนโดยการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมทักษะและกิจกรรมปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนโดย
ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมให้นักเรียนกลับเข้าสู่กลุ่มปกติ
และสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร เหนือลอย (2566) ได้ศึกษาวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
สถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาด
ทางอารมณ์ (EQ) พร้อมทั้งติดตามพฤติกรรมนักเรียนจาก Application Line โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ติดตาม
อย่างใกล้ชิด มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero
ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวลัย โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาแนว
ทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต

27 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ศึกษา การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสาวยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับ มาก

1.4 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกโดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรล้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กตา จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล ไชยคำมี (2567) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร พบว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มช่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้องสภานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้ใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ภิญญา พุทธิระ (2564) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทารามโดยเน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบคือส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายในคือ นักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอก คือกรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่ายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวลัย โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์ม มีแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการ

ทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิน ศรีบรรจง (2564) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอ่างทอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เก็บข้อมูลหรือติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จาก แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนด้วยแพลตฟอร์มจาก Obec care และ School health hero มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนะเศรษฐ์ เกษกุ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการคัดกรองมีระบบคัดกรองที่รวดเร็วทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ สามารถประมวลผลได้ทันที มีระบบจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

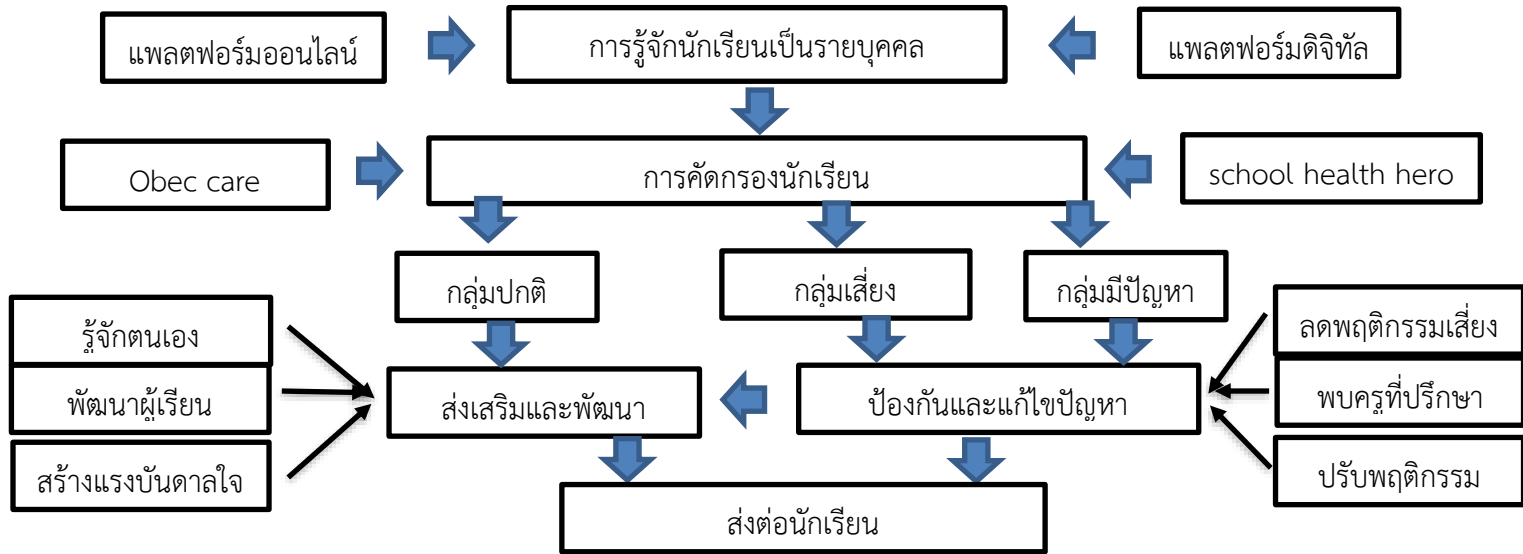
2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษามีการดูแลจัดการนักเรียนด้วยกิจกรรม Self introduction learning เป็นการให้นักเรียนรู้จักตนเองเข้าใจตนเองผ่านศิลปะ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยให้นักเรียนลงมือทำแปลงสวนเกษตร เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่เพื่อให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ทักษะทางกีฬาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ต่อยอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพ กิจกรรมอักษรร้านนาไทย กิจกรรมทำตุ๊กตา จัดกิจกรรมซ่อมเสริมความรู้ให้กับนักเรียน กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนะเศรษฐ์ เกษกุ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูควรค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดของแต่ละบุคคล

2.4 ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีการจัดทำแพลตฟอร์มกล่องข้อความออนไลน์ โดยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาเลือกที่จะพบปะพูดคุยกับครูที่ต้องการพบเป็นการส่วนตัวในห้องสภานักเรียนของสถานศึกษาซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้พื้นที่นักเรียนได้ระบายกับครูที่นักเรียนไว้ใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของอริศรา ชูช่วย (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูควรให้ความสนใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหานั้นจำเป็นต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจน กลายเป็นปัญหาของสังคม

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาสามารถส่งต่อนักเรียนได้ 2 รูปแบบคือส่งต่อภายนอกและส่งต่อภายใน ในกรณีส่งต่อภายในคือ นักเรียนมีปัญหาในกรณีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้จึงต้องทำการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักจิตวิทยาหรือครูฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในกรณีส่งต่อภายนอก คือกรณีที่ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครองประเมินว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาได้ จะทำการส่งต่อนักเรียนไปยังภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา ชูช่วย (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กรณีที่บางปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ดังภาพ 2

ภาพ 1 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีในด้านความรู้ ด้านกิจกรรม ด้านทักษะการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ง่ายการดำเนินงาน และมีข้อบกพร่องน้อย มาช่วยในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ เพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุป

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยสถานศึกษามีการสร้างแพลตฟอร์มแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก(SDQ) แพลตฟอร์มแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พร้อมทั้งติดตามพฤติกรรมนักเรียน จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการของด้านการคัดกรองนักเรียนซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของครูจึงจำแนกนักเรียนออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จึงเข้าสู่กระบวนการขั้นตอนต่อไปคือในด้านของการส่งเสริมและพัฒนา หากใช้กับกลุ่มปกติจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบสิ่งที่ชอบ สิ่งทีถนัดในการต่อยอดอาชีพในอนาคต ส่วนในด้านของกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาจะถูกส่งไปในส่วนที่ต้องจัดกิจกรรม ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการขั้นสุดท้ายคือด้านการส่งต่อนักเรียนเป็นด้านที่ส่งต่อนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ด้านโดยการส่งต่อภายในเป็นการประเมินว่านักเรียนยังคงสามารถกลับเข้าสู่กลุ่ม ปกติได้ จะส่งต่อไปยัง ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และครูกิจการนักเรียน ส่วนการที่ครูประเมินแล้วไม่สามารถ

กลับมาสู่กลุ่มปกติได้จะดำเนินการส่งต่อภายในโดยส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบาย แบบแผน และ ปฏิทินการดำเนินงานที่ครอบคลุมต่อการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นเหมือนเข็มทิศ ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการใช้แอปพลิเคชันในการจำแนกกลุ่มนักเรียน เพื่อ ความหลากหลายในการประเมิน ไม่ให้คาดเคลื่อนจากสภาพความเป็นจริง

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วย กิจกรรมที่หลากหลายครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห สถานศึกษาควรมีคณะกรรมการเฉพาะด้านในการกำกับดูแล และแก้ไขปัญหา มีแนวทางชัดเจนในการฟื้นฟูนักเรียน มีรูปแบบในการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องต่อ ความต้องการของนักเรียน

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจนทั้งในด้านการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอกเพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและตรงกับปัญหา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบติดตามผลที่ทันสมัย ผูกทักษะการจัดการอารมณ์ให้กับนักเรียน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลนักเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) ควรมีการศึกษาข้อดีและข้อจำกัดในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ สามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี.

เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก <https://sites.google.com/spmnan.go.th/plan-spmnan>.

กฤษฏีนิชา พุทธิจร. (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทารม (ตั้งตรง จิตร5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคใหม่.

ชนะเศรษฐ์ เกษกุ. (2567). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธบาท บัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. การค้นคว้าอิสระศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชธานี.

- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ
สายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปรเมษฐ์ ศิริเวช. (2561). การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดอุดรธานี. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วศิน ศรีบรรจง. (2567). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดอ่างทอง. การค้นคว้าอิสระ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วีระพล ไชยคำมี. (2567). การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอนุกุล
นารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน่าน. (2567). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือและ
คุ้มครองนักเรียน. น่าน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวการจัด
กิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพมหานคร: ชวนทิพย์.
- สุมิตร เพลอย. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชกุลบำรุง. การค้นคว้า
อิสระมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา.
- Cronbach, L. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational
and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In Attitude theory and
measurement (pp. 90–95). New York: Wiley & Son.